

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย

องค์การบริหารส่วนตำบลยางตลาด

อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง (๑) อนุรักษ์ พัฒนา ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและร่วมในการดำเนินการด้วยภูมิปัญญาไทยมีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทย สามารถปรับประยุกต์ หลักธรรมคำสอนทางศาสนาเข้ากับชีวิตได้อย่างเหมาะสมสร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคมและธรรมชาติ ได้อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค

งานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลยางตลาด ได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญา ท้องถิ่น จึงได้จัดทำโครงการสำรวจฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่นเพื่อสืบสาน และอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชนและหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่นเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนใน การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น ต่อไป

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดค้นขึ้นแล้วนำมาปรับปรุง แก้ไขพัฒนา แก้ปัญหา เป็นทั้งสติปัญญาและองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ดังนั้น จึงมีความครอบคลุมเนื้อหาสาระและ แนวทางดำเนินชีวิตในวงกว้าง ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบไปด้วยองค์ความรู้ในหลายวิชา ดังที่สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๔๑) ได้จำแนกไว้รวม ๑๐ สาขา คือ

๑. สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยีโดยการพัฒนาบนพื้นฐาน คุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหา การเกษตร เป็นต้น

๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค) หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้ เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิตเพื่อชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัดและเป็นธรรมอันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ตลอดทั้งการผลิต และการจัดจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรมเช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มหัตถกรรม และอื่นๆ เป็นต้น

๓. สาขาการแพทย์ไทยหมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพ ของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้

๔. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึงความสามารถเกี่ยวกับการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งอนุรักษ์ การพัฒนา และใช้ประโยชน์จากคุณค่า ของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

๕. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการด้านการสะสมและ
บริการกองทุนและธุรกิจชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์เพื่อเสริมชีวิตความ เป็นอยู่ของสมาชิกใน
ชุมชน

๖. สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคน
ให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรมสาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิต
ผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆเช่นประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น

๘. สาขาจัดการ หมายถึง ความสามารถในการบริหารการจัดการดำเนินงานด้านต่างๆ ทั้ง ของ
องค์กรชุมชน องค์กรทางสังคมอื่นๆ ในสังคมไทยการจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้านเช่นระบบผู้เฒ่าผู้แก่ใน
ชุมชนกรณีของการจัดการศึกษาเรียนรู้เป็นต้นว่าเป็นภูมิปัญญาสาขานับได้ การจัดการที่มีความสำคัญ เพราะ
การจัดการศึกษาเรียนรู้ดี หมายถึงกระบวนการเรียนรู้พัฒนา และถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาไทยที่มี
ประสิทธิผล

๙. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้ง ภาษา
ถิ่นภาษาโบราณ ภาษาไทยและการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

๑๐. สาขาศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำสอน
ทางศาสนาความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อบุคคล
และสิ่งแวดล้อมเช่นการถ่ายทอดหลักศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ประเพณีบุญประเพณีชาวนา เป็นต้น

ประเพณี/วัฒนธรรม ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล
อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

ประเพณีวันสงกรานต์

สภานำมาซึ่ง การสงฆ์ปีเก่าต้อนรับปีใหม่คือ วันที่ ๑๓- ๑๕ ตั้งแต่เมษายน แต่เดิม วันขึ้นปีใหม่ไทยคือวันเริ่มปีปฏิทินของไทยจนถึง พ.ศ.๒๕๓๑ และได้มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นวันที่ ๑ เมษายน เป็นวันขึ้นปีใหม่อันถึง พ.ศ. ๒๕๕๓

ประเพณีวันเข้าพรรษา

"เข้าพรรษา" แปลว่า "พักฝน"หมายถึง พระภิกษุสงฆ์ต้องอยู่ประจำ ณ วัดใดวัดหนึ่งระหว่างฤดูฝนพระพุทธเจ้าจึงทรงวางระเบียบการจำพรรษาให้พระภิกษุอยู่ประจำที่ตลอด ๓ เดือนในฤดูฝน คือเริ่มตั้งแต่วันแรม ๓ ค่ำ เดือน ๘ ของทุกปี เรียกว่า "ปริมพรรษา"

ประเพณีวันออกพรรษา

ตรงกับวันขึ้น ๓๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เรียกว่าอย่างหนึ่งว่า"วันปวารณา" หรือ"วันมหาปวารณา" คือวันที่พระสงฆ์ปวารณากรรม คือเปิดโอกาสให้เพื่อนพระภิกษุกล่าวตักเตือนกันด้วยเมตตาจิตได้ เมื่อได้เห็นหรือสงสัยในพฤติกรรมของกันและกัน

ประเพณีบุญมหากรรม

กฐินมีกำหนดระยะเวลาถวาย จะถวายตลอดไปเหมือนผ้าชนิดอื่นมีได้ระยะเวลานั้นมีเพียง ๑ เดือน คือตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ไปจนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ (วันเพ็ญเดือน ๑๒)ระยะเวลานี้เรียกว่า กฐินกาล คือระยะเวลา ทอดกฐิน หรือ เทศกาลทอดกฐิน

แยกตามประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. ด้านการเกษตร

ที่	ชื่อของภูมิปัญญาท้องถิ่น	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	การเกษตรผสมผสานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	นายเทวัญ ภูคชาด	ม.๑๔ บ้านช่องอี
๒	การเกษตรผสมผสานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	นางอรุณี ใจแก้ว	ม.๑๕ บ้านจอมศรี

๒. ด้านหัตถกรรม สิ่งประดิษฐ์ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์

ที่	ชื่อของภูมิปัญญาท้องถิ่น	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	การทอเสื่อจากต้นกก	กลุ่มสตรีแม่บ้าน	บ้านหัวจัว หมู่ที่๗
๒	การทอเสื่อจากต้นกก	กลุ่มสตรีแม่บ้าน	บ้านดอนยางหมู่ที่ ๑๒

๓. ด้านอาหาร เครื่องดื่ม สมุนไพรและยารักษาโรค

ที่	ชื่อของภูมิปัญญาท้องถิ่น	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	แปรรูปอาหาร	กลุ่มสตรีแม่บ้าน	บ้านช่องอี หมู่ที่๑๓
๒	แปรรูปอาหาร	กลุ่มสตรีแม่บ้าน	บ้านช่องอี หมู่ที่๑๔

๔. ด้านการแพทย์แผนไทย

ที่	ชื่อของภูมิปัญญาท้องถิ่น	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	การนวดจับเส้น	นางพิสมัย ภูสำเภา	บ้านเปลือย หมู่ที่๕

๕. ด้านศาสนาวัฒนธรรม

ที่	ชื่อของภูมิปัญญาท้องถิ่น	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	หมอสวดทำขวัญ	นายบุญ วรรณโณนาม	บ้านเปลือย หมู่ที่๕
๒	กระจำ	นายทองคุณ ภูผานี	บ้านดอนยุง หมู่ที่๑๒
๓	กระจำ	นายหนูเย็น นามสมบูรณ์	บ้านดอนยุง หมู่ที่๑๗
๔	กระจำ	นายชัยรัตน์ สอนเสนา	บ้านดอนยุง หมู่ที่๑๖

๔. ด้านการแพทย์แผนไทย

๓. ด้านอาหาร เครื่องดื่ม สมุนไพรและยารักษาโรค

ภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนบ้านช่องอีหมึกที่13,14

5.ด้านศาสนาวัฒนธรรม

